

STRAŽA

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo

Poštnina plačana v gotovini

STRAŽA izhaja v ponedeljek, sredo in petek.
Uredništvo in upravnništvo je v Mariboru,
Koroška cesta št. 5. Z uredništvom se mora
govoriti vsaki dan samo od 11. do 12. ure.
Rokopisati se ne vračajo.
Nezaprte reklamacije so poštnine proste.
Telefon Interurban št. 115.

121. števil.

Maribor, dne 20. oktobra 1924.

Letnik XVI.

Kriza.

Naročilna lista: Celo leto 80 din., pol leta 40 din., četrt leta 20 din., mesečno 7 din.
Izven Jugoslavije: Celo leto 140 din. Inse-
radi ali oznanila se zaračunajo po dogovoru;
pri večkratnem inseriranju primeren popust.
Upravištvu sprejema naročilno, inserate
in reklamacije.

Vladnih kriz imamo v naši državi več kot preveč. Če bi izračunali čas, ki se vsled teh kriz porabi za brez-krajne avdijence in konference, ter ga primerjali s časom, ki se porabi za redno poslovanje parlamenta, za zakonodajno delo in za splošno urejevanje države, bi bil na tej drugi velepotrebni strani velikanski minus, ki je poln najtežjih in kvarljivih posledic za naše notranje državne potrebe ter nam gotovo tudi ne služi v prilog ugleda v mednarodnem svetu.

Skozi leta so se vrstile in reševale vladne krize vsled tega, ker je vrvela samo borba za oblast brezobzirno teptajoč vse državne in narodne potrebe. Vlade, ki so pred 27. julijem podajale ostavke, se ponavljale, razširjale itd., so bile daleč od tega, kar se v Evropi in kulturnem svetu sploh razume pod pojmom parlamentarne in ljudske vlade. Lahko rečemo, da je bila Davidovičeva vlada, ki je nastopila 27. julija, prva resnično parlamentarna vlada v državi SHS. Ob njenem nastopu in še bolj po tednih in mescih, ko je začela izvajati svoj program, utemeljen na parlamentarizmu, ter energično uperjen proti neredu, korupciji in vsem drugim težavam naše države, je vsakdo, ki se le količkaj spozna na parlamentarne principe, mislil, da je to nekaj trdnega in da je konec brezplodnih kriz in pogajanj. Od 27. julija naprej smo imeli prvo in pravo parlamentarno vlado, ki bi se lahko pokazala v vsakem centru kulturne Evrope, a napram njej smo imeli opozicijo, ki ni to, kar se v kulturnem svetu pod tem razume, ampak čisto navadna zaročniška banda. Če bi se hajduk Bajram Cur v kakih državah, pa najsibo tudi v Albaniji, pojavil kot šef opozicije, bi ne mogel biti bolj zaročniški in neparlamentarni kot je šef P. P. opozicije Pašič, ki se da nazivati za državnega prvaka.

Na kak način je nekulturna ali bolje rečeno zaročniška opozicija dosegla padec prve parlamentarne vlade Jugoslavije, naj ostane izven diskuzije, razmotrivati je pa treba vladno krizo čisto drugače kot so se razmotrivale vladne krize doslej. V sredo zvečer ni nastala navadna kriza in ni bila položena navadna vladna ostavka, ampak tedaj se je začela kriza ideje sprazuma, ki bi moral biti pravi temelj države. Za sporazum se je od srbske strani ravno tako, kakor od slovenske in hrvatske storilo in žrtvovalo vse, kar zajamčuje najboljšo ureditev države na znotraj in na zunaj. Davidovič so radikali sicer često očitali, da ne predstavlja prave srbske večine in da nima pravice od srbske strani razpravljati in se pogajati o sporazumu, a ta očitanja so brez stvarne in moralne podlage, ker prvič tudi radikali nimajo prave srbske večine in ker drugič oni glede sporazuma kot stranka sploh ne morejo priti v poštev, ker so leta in leta vse storili, kar je najbrezobzirnejše proti sporazumu, enakopravnosti in poštenju. Ko so Pašičevci začeli povdarjati svojo pravico do sporazuma, se je pa organ te družbe, zloglasni beograjski dnevnik »Balkan« izrekel za sporazum in za spremembo ustave na ta način, naj se država preustroji v veliko Srbijo in naj zvesti pribojniki te ideje pobijejo vse »svinje« v Davidovičevi vladi. Propagiranje protiuslavnih velesrbskih tendenc in prostaško zmerjanje kristalno čistih poštenjakov na vrhu državne uprave, ni bilo niti potrebno, da se spoznajo vse karte Pašičeve družbe. Zadostuje namreč že spomin na to, kar so pod vodstvom Pašiča radikali doslej počenjali proti sporazumu ravno tako, kakor tudi proti poštenju in redu v državi.

Da radikali s Pribečevičevim klubom vred okroglo 110 poslancev ne predstavljajo posebno važne skupine v skupščini od 313 sedežev je jasna stvar. Parlamenti imajo lahko vedno opozicijo, ki zavzema komaj tretjino prostorov. Pri polnoma jasni zadevi parlamentarne moči Pašič-Pribečevičeve stranke je pa na vsak način velika zagonetka, kako se morejo po želji in volji te skupine ustvarjati in reševati pri nas krize.

Politični položaj.

Popolni Babilon v razpletu krize. Včeraj v nedeljo so se vršila celi dan pogajanja med zastopniki parlamentarne večine in radikali. Parlamentarna večina je dosledno zahtevala, da sodeluje z radikali le tedaj, ako odstranijo iz svojih vrst korupcioniste, se izrečejo za sporazum in se postavijo na stališče, da se zastopniki oboje sile nimajo vmešavati v politiko. Radikali teh zahtev niso sprejeli. Ponoči sta se pri kralju razgovarjala in pogajala Ljuba Jovanovič in Davidovič. Razgovori niso uspeli. Pozno ponoči je dobil Jovanovič mandat za sestavo koncentracijske vlade. Do poldevetih danes v ponedeljek zjutraj vlada še ni sestavljena, ampak se še vedno pogajajo med seboj šefi posameznih političnih skupin. Jovanovičeva sestava vlade ne bo uspela, mandata še ni vrnil in govori se, da imajo za deveto uro, ko se bo sestala narodna skupščina, na dvoru pripravljen dekret za razpust skupščine.

Radikali in koncentracija. Po odstopu vojnega ministra so radikali po samem Pašiču izjavili, da pristanejo na politiko Davidovičeve vlade, da hočejo z drugimi strankami in tudi z Radičevim sodelovati v vladi, samo vlada mora poprej odstopiti. Ko je prišlo proti parlamentarnim načelom do vladne ostavke in je nastala kriza, so pa radikali naenkrat prišli z novimi zahtevami. Zahtevali so za sebe gotova vladna mesta, Radičevi stranki so stavili pogoje, pod katerimi lahko pride v vlado, ali kratko rečeno vsem strankam parlamentarne večine so dejali: Kapitulirajte pred nami ter bodite zadovoljni s tem, kar vam mi damo in pustimo. — Parlamentarna večina ne more in ne sme kapitulirati pred radikali in če bo krona tako čuvala parlamentarizem kot ga je čuvala in naglasila 27. julija, tedaj mora stopiti danes pred parlament ob začetku rednega zasedanja zopet Davidovičeva vlada. Vse drugo bi bilo neparlamentarno ter je upati v interesu države in sporazuma kot prve državne ideje, da se ne bo zgodilo.

Srbska sodba o razpletanju položaja. Dnevnik »Novosti« v Beogradu, ki vedno prav odkrito piše o političnih razmerah v naši državi, je tudi povodom sedanje krize zapisal zelo pomembne besede. Najprej ugotavlja, da je parlamentarizem pri nas na slabih nogah, rekoč: »Najnovejši moment v razvoju krize kaže, kako je položaj težek in resen. Predvsem je vloga drugega ustavnega faktorja zelo delikatna in opasna. Sedaj se zopet govori, da je položaj v rokah dvora, čeprav je v njegovih rokah že šesti mesec. To znači, da naš parlamentarizem ne funkcijonira dobro in da je položaj nenormalen, kar je vedno nevarno, in nepravilno, da se krona toliko eksponira. Parlamentarna monarhija znači, da mora biti krona vedno krita s kako parlamentarno kombinacijo. Vpliv krone mora biti, toda v nobenem slučaju se ne sme čutili. Pri nas pa je ta princip že več mesecev pogažen. Sedaj je drugi ustavni faktor postavljen v nenormalen položaj, ki je neprijeten. Brez dvoma ima kralj pravico, da prvi presodi položaj in da izrazi vladi nezaupanje. Nihče ne bo zanikal, da je to pravilo omejeno z drugim parlamentarnim običajem. Ako se določi, kakor je sedaj slučaj, da krona nima zaupanja v svojo vlado, je prisiljena parlament razpustiti in poveriti sedanji vladi volilni mandat, ker je sicer težko izravnavati nesoglasje med narodno skupščino in drugim ustavnim faktorjem. Odtod izvira opasnost za današnji položaj.« — Posebno nevarnost tvorijo tudi slabi svetovalci krone. »Novosti« pravijo: »Obstoja pa še druga nevarnost. Neznani so činitelji, ki silijo krono, da izrazi Davidovičevi vladi nezaupanje. Ako je samo to, kar je naznačeno v Hadžičevi ostavki, je to zelo malo. Tam je rečeno, da sta država in vojska v nevarnosti vsled Radičeve propagande, vendar pa je jasno, da bo državna avtoriteta pogažena, ako ne gredo korupcionistični ministri pred sodišče in se korupcija najresnejše ne začne preganjati. Ako se korupcionisti rešijo za službene kazni, bodo krožili najfantastičnejši očitki. To znači v očeh ljudstva in sveta, da se je korupcija pri nas tako globoko vkoreninila, da se ne moremo več boriti proti njej.« — Končno ista še prav dobro označuje odnosaje med Beogradom in Zagrebom, ko pravi: »Danes je treba iti v Zagreb in hrvatske vasi in se prepričati, kako čvrsto je razpoloženje za sporazum s Srbi. Brez dvoma je bilo vse na najboljšem potu. Ako so bile nekatere težave in nekaj incidentov, so bili prehodnega značaja. Od tod izvira veliko nezadovoljstvo, ker se Hrvatska odbija od Beograda in ker se odbija na stranpota. Ako Davidovičeva vlada pade izven parlamenta, bo prišel odnos med Beogradom in Zagrebom v ostro fazo. In takrat se opravičeno Beogradu ne bo verjelo, ker izgleda, da ga vodijo tajne sile. Ako bi se ta situacija upoštevala, bi ne bilo treba sedanjega eksperimenta z Davidovičem.

Pribečevičeve fantazije. V intrigiranju proti sedanji vladi ima Pribečevičevo glasilo v Beogradu »Reč« posebno vnmemo ter posebno nizkotne manire. Tako se trdi v eni beležki, da je bilo po inicijativi dr. Korošca zapovedano beograjski železniški direkciji, naj odpošlje vse tovarne vagona v Zagreb in Ljubljano. — Pribečevič straši in fantazira, da je imelo to namen, vzeti vojski prometna sredstva iz rok, da se vojaštvo ne bi moglo prevzati v slučaju kakih nemirov v državi. — Druga vest zopet pravi, da je povodom armijskih manevrov na Hrvatskem Radič odredil svojim organizacijam, naj bodo ljudje posebno prijazni do vojakov. To se je tudi zgodilo in v Pribečevičevi fantaziji je to zelo nevarno, češ, da hočejo Radičevci vojsko pridobiti na svojo stran. — »Reč« ima tudi vsaki dan gotovo potvorenje pisma raznih višjih oficirjev, ki zahtevajo, naj se še ostali prečani-oficirji odpustijo iz vojaške službe, da ne bo škoda za duh vojske.

Nekatere vzroke Pašičevega rovarjenja proti Davidovičevi vladi našteva »Muslimanska Pravda« in pravi: Vedno jasnejše postaja dejstvo, da je bila zadnja kriza izzvana radi tega, ker je Davidovičeva vlada preveč rinila v ospredje in forsirala uzakonitev zakona o korupciji. V višje-oficirskih krogih se je s strahom ter grozo

gledalo na anketo, ki se vrši v vojnem ministrstvu in ki bi naj ugotovila več zlorab in nerednosti. Niti teh zlorab v vojnem ministrstvu vodijo od tamkaj v finančno ministrstvo. Taktika radikalnih korupcionistov je bila, da se izzove s pomočjo vojaških, raznih zlorab osumljenih elementov padec vlade pred sestankom parlamenta in bi bili na ta način rešeni odgovora in kazni korupcionisti iz radikalnih ter vojaških vrst. Vsi korupcionisti so pa pritiskali na Pašiča. Ta pritisk jim je uspel v toliko, da je Pašič pristal na to, da prevzame Ljuba Jovanovič akcijo za koncentracijo in na ta način otme korupcioniste zopora — radikalno stranko pa blamaže. Iz tega stališča treba motriti obrat v Pašičevem držanju in njegov govor v klubu, v katerem je pristal na koncentracijo. Radikalom pojasnjuje Pašič v klubu preokret mišljenja in taktike in to radi tega, da s tem pomaga kroni in državi, stori on to samo radi tega, da bi rešil svojo okolico in svojega sina sodišča. Radi tega je tudi lahko razumeti, da razgovori z radikali glede vstopa radikalov v vlado ne bodo uspeli. Kakor je videti, Ljuba Jovanovič nikakor ne misli razcepiti radikalno stranko in radi tega Davidovič ne more pristati na sodelovanje s celo radikalijo. Načrt Pašiča gre za tem, da pusti začasno Jovanoviča, naj rešuje stranko, on sam pa bo med tem časom pripravljval teren za — čisto Pašičevo vlado. Ako se bo vse razplelo, kakor to Pašič pričakuje, potem bodo zelo dolgi razgovori glede razčiščenja ter rešitve krize.

Po svetu.

Grška vladna deklaracija. V parlamentu je prebral vladni predsednik deklaracijo nove grške vlade. Največja važnost se posveča nujnemu sprejemu ustavnega zakona. Kot druga nujna dela se navajajo: sistematična naselitev beguncev, poenostavljanje davčnega zakona, decentralizacija uprave in stabiliziranja valute. Glede delavske in agrarne politike je vladni predsednik povdarjal, da se ne sme več trpeti, da bi en razred vleklor korist iz drugega. V zunanji politiki ne bo spremembe. Grčija odkritosrčno želi mir in bo zadostila vestno vsem internacionalnim pogojem. Dežela hoče mir in sporazum s sosedi in bo v tem pravcu tudi skrbela, da se odnosi s sosedno državo SHS kar najboljše uredijo in utrdijo.

Morilci poslanca Matteottija. V Rimu zaprti fašisti še vedno niso priznali in izpovedali, kako je bil izvršen umor nad poslancem Matteottijem. Pred dobrim tednom so začeli pisati fašistovski vladni listi, da je bil Matteotti umorjen iz maščevanja za umor fašistovskega zastopnika v Parizu. Tega so bili ubili iz Italije prispeli anarhisti in umor naj bi bil organiziral poslanec Matteotti, ki se je tedaj nahajal v Parizu. Eden od rimskih listov je trdil, da je zaprti fašist Dumini izjavil vse to pri preiskavi ter trdil, da je on sam odpeljal Matteottija z namenom izsiliti iz njega priznanja glede zločina v Parizu. Med avtomobilsko vožnjo so ugrabljenemu poslancu zavili glavo v plašč, da ne bi videl kod se vozijo. Matteotti naj bi bil umrl po nesrečnem slučaju, — plašč je bil krog vratu tako močno zadrgnjen, da ga je zadušilo in so Dumini ter njegovi tovariši prepoznali opazili, da je smrt že nastopila. Dvomljivo je, da bi bil Dumini tako opisal zločin in si vse izmišljujejo fašistovski listi, da bi zakrili krivdo vodilnih fašistov pri zločinu.

Sestanek nemškega državnega zbora. Starostni voditelji parlamentarnih frakcij so sklenili, da se sestanek Reichstag dne 21. t. m. k izrednemu zasedanju. Na tej seji bo prečitana vladna deklaracija. — Nemška ljudska stranka (zunanj minister dr. Stresemann) je še pred par dnevi sporočil kanclerju dr. Marxu, da bo zahtevala razpust parlamenta, ako se nemških nacionalcev ne bo sprejelo v vlado. S tem je hotela Stresemannova stranka pridobiti neodločne centumaze za meščanski blok. Centrum je bil do predvčerajšnjim razdeljen, kakor nacionalci 29. avgusta, in sam dr. Marx ni vedel, kam se naj odloči. Centrum je napravil igri konec s tem, da se je izrekla frakcija z ozirom na sedanji politični položaj za sedanjo vlado. Tako je parlamentarni položaj v Nemčiji razčiščen vsaj do prihodnje seje Reichstaga. Če bi se po tej seji državni zbor razpustil, potem bi bile nove volitve 30. novembra ali pa 7. decembra.

Volilna agitacija v Angliji. V soboto, je potekel rok za vlaganje kandidatnih list. Sloga in sporazum med liberalci in konservativci ni kaj posebnega. Obe stranki sta samo v 40 volilnih okrajih postavili skupne kandidate proti delavski stranki. Liberalci sami so postavili vsega skupaj 300 kandidatov.

Nova švedska vlada. Švedski kralj je dal mandat za sestavo nove vlade Brantingu, predsedniku socialistične stranke, ki je prišla v parlament po volitvah kot najmočnejša skupina. Branting je mandat sprejel in bo najbrž sestavil čisto socialistično vlado. Vladna sprememba se izvršuje naglo ter v najboljšem reu in miru in tako imamo tudi v Švedski primer, da monarhija ni v nobeni nevarnosti, če v njeni vladi sedijo sami republikanci, ki so povrh

še socialisti ter kot taki načelni nasprotniki obstoječega družabnega reda.

Društvo narodov in vprašanje Mosula. Po vesteh iz Zeneve je verjetno, da se bo Društvo narodov po svojem svetu sestalo prav hitro v Parizu, da reši vprašanje Mosula. (Spor med Anglijo in Turčijo.) Ta sestanek se bo vršil gotovo pred 9. decembrom, ko je nameravan sestanek v Rimu. Lahko se pa tudi zgodi, da bo radi nujnosti svet Društva narodov radi mosulske zadeve kar v Ženevi zboroval.

Japonska ostane nevtralna. Japonska vlada je kitajski upravi v Peking in v Mukdenu poslala spomenico, v kateri zatrjuje svojo nevtralnost. V spomenici se naglašja, da živijo milijoni Japoncev v Mukdenu in v Mandžuriji in da je varnost teh sorojakov odvisna od vzdrževanja miru. Že radi teh svojih ljudi bo ostala Japonska nevtralna pri vseh notranjih sporih Kitajske, kateri se iskreno želi, da bi v njej nikdar ne prišlo do zametavanja in kršitve postav in zakonitosti.

Zeppelin. Poskušna vožnja ogromne zračne ladje »Z. R. 3« iz Nemčije (Friedrichshafen) v Ameriko se je izborno obnesla. »Z. R. 3« se je vozil 73 ur, od tega časa je plul preko oceana 62 ur. Zeppelin je preletel 5066 milj dolgo pot in njegov komandant dr. Eckner je z letaki takole pozdravil New-Jork: »New-Jork, pozdravljamo te! Ob obrisih tega veličastnega velemera pozdravljamo ameriški narod z iskrenim veseljem ter se nadamo, da pomeni in začenja naša vožnja dobo dobrega in uspešnega sodelovanja našega naroda z ameriškim. Z roko v roki hočemo delati, da se s premostitvijo časa in prostora združijo vsi narodi med seboj.« Prezident Zedinjenih držav je dr. Ecknerju laskavo častil, povdarjajoč silo nemškega dela in tehnike in zadovoljstvo, da je Amerika z nemškim narodom kot prva stopila v dobre odnose.

Versailleska pogodba in Zeppelin. Pot Z. R. 3 v Ameriko dobiva velik političen pomen. Nemci, katerim nihče na svetu ne more oporekati velike delavnosti in tehnične sposobnosti, so silno ponosni na smeli polet svojega zrakoplova. Ta polet odpravlja sicer bodočnost plemenite uporabe važnega prometnega sredstva in potem tega tudi zblizanja narodov, a med Nemci, ki proslavljajo svoj Zeppelin je pa seveda tudi mnogo takih, ki se ogrevajo v duhu »Deutschland, Deutschland über alles!« Nova Nemčija ima pač za sebe in za ostali svet ta kralj, da imajo ljudje stare Nemčije in starega duha še vedno zelo važno, če ne prvo besedo ter da vse od karsne pa do vseučilišne biblioteke, od šole pa do znanstvenega laboratorija postavljajo v službo velikonemških idej in maščevanja za vojni izid, katerega tudi Zeppelin in podmornice niso mogle drugače izpeljati. V Franciji je Zeppelinov polet v Ameriko izzval precej in najbrž tudi preveč nervoznosti radi vsenemškega duha. — Pariški listi so začeli naenkrat pisati, da se mora po vojni izmučena in predrušana Nemčija smatrati kot navadna legenda in da vse dosedanje zavezniške pogodbe za slučaj nemških napadov niso niti približno zadostne. Nemška industrija, ki je v stanu izgraditi celo zračno floto, je sposobna po francoskem mnenju še za vse kaj drugega. Evropski diplomati v Ženevi in Haagu niso niti sanjali vsega tega, kar je Zeppelin pokazal v kratkih urah. Francoski listi se nadalje pozivajo na določila versailleskega miru, ki med drugim prepovedujejo Nemčiji graditi letala nad 15 tisoč kubičnih metrov, zrakoplove pa nad 30 tisoč. Za ta predpis se Zeppelinove tovarne očitno niso brigale in Francozi danes ne morejo razumeti, kako je to ostalo neopaženo in kako da se danes tudi druge države, ki imajo interes na točni izpolnitvi mirovnih določil, nad tem ne zgražajo in ne vznemirjajo. Francozi menijo, da je polet Z. R. 3 v Ameriko zvezan z germanofiliško propagando po Ameriki. Francoski listi opozarjajo na veliko število nemških emigrantov v Ameriki in pa na to, da v Ameriki razni sentimentalni razlogi tako daleč dovajajo, da je Amerika bolj naklonjena Nemčiji, kot pa zavezniku Franciji. Francozi silno jezi, da so morali dopustiti polet Zeppelina preko svojega ozemlja.

Kako bo s Zeppelinovimi tvornicami? V Friedrichshafenu ob Bodenskem jezeru ima Nemčija ogromne tvornice, kjer so se izdelovali svetovno znani Zeppelin in nemška letala. Po mirovni pogodbi bi se morale te tvornice popolnoma uničiti. Kakor poročamo na drugem mestu, so zgradili nemški inženirji v Friedrichshafenu na račun reparacij Zeppelin Z. R. 3, ki je te dni preletel ocean in bil z največjimi in najprisrčnejšimi ovacijami sprejet in prevzet v Ameriki. Nemci so se za ta prvi večji polet preko oceana obhudovali vredno potrudili in želi za svoj trud pohvalo ter priznanje največje svetovne države. Zgradba in polet Zeppelina v Ameriko najbolj bode v oči Francijo, ki ima največji strah pred Nemci in njihovemu čudovitemu razvoju zračne tehnike. Ob času poleta Zeppelina preko oceana razglašja francosko časopisje, da je pokupila francoska družba patente Zeppelinove družbe, da uredi zračni trgovski promet v Franciji. Ta francoska družba je predlagala, da bi Nemčija na račun reparacij gradila Zeppelina tudi za Francijo. S tem bi se doseglo, da se ladjedelnice še dve leti ne bi uničile. Medzavezniška komisija bo najbrž zahtevala uničenje ladjedelnice v Friedrichshafenu, Nemčija pa se bo obrnila na aliirane in asociirane države, ki bodo na to poročale vrhovnemu medzavezniškemu svetu. Listi menijo, da se bo Francija uklonila mnenju tega sveta, tudi če se izreče proti uničenju tvornic. Nemški poveljniki za Ameriko zgrajenega Zeppelina Z. R. 3 pa se hoče posvetovati s Zeppelinovo družbo, kako bi bilo mogoče prenesti naprave za zgradbo Zeppelinov v Friedrichshafenu v Ameriko. Do pogodbe radi prenosa Zeppelinovih tvornic iz Evrope v Ameriko bo skoro gotovo prišlo, ker nameravajo Združene države upeljati zračno pošto. Amerika se bo gotovo

zavzela z vso odločnostjo, da nemške tvornice v Friedrichshafenu ne bodo uničene, ker se je pokazalo, da Zeppelin z ozirom na njihovo velikost niso uporabni za vojne namene. Pri sporu radi ohranitve in uničenja Zeppelinovih tvornic bo izšla Amerika kot zmagovalka in Nemci bodo zaslužili, če ne v Evropi pa — v Ameriki.

Trinajst največjih mož svetovne zgodovine. V avli washingtonske univerze bodo te dni odkrili spomenike trinajsterih mož, katerim dolguje človeštvo največ hvaležnosti. Ti svetovno tolikanj zaslužni možje so: Homer (grški pesnik), Dante (italijanski pesnik), Goethe (nemški pesnik), Shakespeare (angleški pesnik), Beethoven (nemški komponist), Morse (ameriški iznajditelj), Franklin (ameriški iznajditelj), Plato (starogrški filozof), Galilei (italijanski fizik), Newton (angleški matematik), Gutenberg (iznajditelj tiska — Nemec), Darwin (angleški učenjak), Pasteur (francoski učenjak).

Dežela, ki ne pozna pomankanja stanovanj in stanovanjske bede. Skoro po celem civiliziranem svetu občutijo po vojni več ali manj stanovanjsko bedo. Edina dežela, ki ne pozna pomankanja stanovanj, je Švedska. Od leta 1819 naprej so na švedskem pozidali cela mesta z dvesto do petsto hišami. Ob popolnoma ravnih cestah se dvigajo lepe, nove stavbe, v sredini krasno gojenih vrtov ter senčnih nasadov. Uprave teh novopozidanih mest nudijo prebivalstvu možnost, da lahko postane vsak posameznik lastnik nove hiše.

Iz Slovenije.

Zmaga Narodnega bloka v Ptuj. Pri včerajšnjih občinskih volitvah v Ptuj je dobil Narodni blok 408 glasov — 20 odbornikov, socialdemokrati 102 glasa — 1 odbornika, Nemci 264 glasov — 4 odbornike.

»Učiteljska tiskarna« in goljufije! Mi smo že lansko zimo opozorili v svojem listu pošto upravo, da »Učiteljska tiskarna« razpošilja blago na občinske urade in šolska vodstva poštine prosto. Občinski in šolski uradi so radi tega bili mnenja, da jim mora vsako podjetje naročeno blago poslati poštine prosto ter so to izrecno zahtevali. Ako kako podjetje tega ni storilo, so zagrozili, da se preselijo k »Učiteljski tiskarni«, ki je v tem oziru posebno splenditna. »Učiteljska tiskarna« je razpošiljala cenike po Sloveniji, kjer je agitirala za sebe posebno s tem, da pri nji poština nič ne stane. S tem je seveda marsikoga privabila, da je naročil blago pri njej, ker druga podjetja tega niso mogla storiti. Na ta način so druga podjetja bila oškodovana ker so izgubila odjemalce. To početje Učiteljske tiskarne je bila čisto navadna in nesramna goljufija. »Učiteljska tiskarna« je prikrajšala s tem pošto upravo za veliko stotisoč dinarjev, z drugimi podjetji pa je na ta način umazano in nesramno konkurirala. Mi odločno zahtevamo, da državna oblast to lumparijo natančno preišče ter temu umazanemu podjetju naloži občutno kazen za izvršene goljufije. So pač Žerjavovci pri tiskarni, zato pa ne gre brez korupcije! Proč s korupcijonisti in goljufi!

Tudi Kolo jugoslovanskih sester se je posluževalo goljufivih in nepostavnih ugodnosti zlorabljanja uradne štampiljke. V zgoranji notici smo beležili, kako je Učiteljska tiskarna v Ljubljani potom zlorabe uradne štampiljke prosvetnega oddelka ogoljufala državo z lastnimi in tujimi izdelki za bogzna kako visoke svote. Ugodnosti uradne štampiljke prosvetnega oddelka v Ljubljani pa se ni posluževala v svrhu »kšefta« samo Učiteljska tiskarna, ampak tudi Kolo jugoslovanskih sester. V tem kolu so namreč zbrane same napredne dame, ki kaj rade posegajo potom posebnih oklicev, oglasov, brošur in pozivov v javno življenje. Te »čiste« in napredne sestre so pošiljale svojo robo poštine prosto, ker je krila njune pošiljke v javnosti uradna štampiljka. Dosedaj je ugotovljeno, da se je zlorabila uradna štampiljka v kšeftarski prilogi Učiteljske tiskarne, nadalje Kola jugoslovanskih — naprednih sester — Kjer so pa v kolu jugoslovanske sestre, tamkaj so tudi najrajše bratje in ti so — Sokoli — Engelbert Gangl je vendar vrhovni poglavar vseh slovenskih Sokolov, je bil mogočna osebnost pri ljubljanskem prosvetnem oddelku in bogzna, če ni kolo jugoslovanskih bratov Sokolov v Sloveniji plesalo isti kolo zlorabe uradne štampiljke kot na primer kolo sester — Glede napredne zlorabe te uradne štampiljke, ki je bila dolgo časa v najnaprednejših nepoštenih rokah, se še bo ugotovilo marsikaj. Dr. Žerjavovemu Agromerurju sledi tudi učiteljski in sicer iz vrst sester in najbrž tudi — bratov — a vse je napredno z dr. Žerjavom vred in — jugoslovansko — — —

Požar v Svečini. Včeraj v nedeljo je izbruhnil v Svečini na imanju samostana Sv. Lampreht požar v oddelku gospodarskih poslopij, kjer je bila shranjena slama, seno itd. Mariborska požarna bramba je odbrzela takoj na mesto nesreče, a ni mogla gasiti, ker v bližini požara ni vode. Od ognja objeto gospodarsko poslopije je pogorelo do tal.

Narodni poslanec gospod Davorin Krajnc je naglo težko zbolel in je bil spreviden. Priporoča se znancem v molitev.

Oneyne novice.

Razočarana Pribečević-Zerjavova klika. Poleg Pašičevih korupcijonistov ni nikdo tolikanj intrigiral proti parlamentarno večinski Davidovičevi vladi, kakor ravno Pribečević-Zerjavova klika. Javnosti so še v živem spominu lažnjivi, ostudni ter protidržavni članki in notice, katere sta objavljala »Jutro« in »Narod« v času, ko se je Davidovičeva vlada na vso moč borila za sporazum, za pobijanje korupcije ter za vzpostavitev reda ter miru v državi. Pred izbruhom zadnje krize se je mudil dr. Žerjav cele tedne v Beogradu, kjer je pomagal Pribečeviću pri sklepanju najostudnejših intrig proti Davidovičevi vladi. Kakor hitro pa je po zaslugi Pašič-Pribečevićevih intrigantov izbruhnila kriza, je »Jutro« spremenilo svojo poprej bojovno lice v — nakremženo razočarani obraz. Pri posvetovanjih za rešitev sedanje krize samostojni demokratje ne pridejo niti v poštev. »Jutro« od sobote prinaša poročilo o posvetovanju šefov posameznih političnih grup pod vodstvom kralja, a na ta posvet g. Pribečević ni bil niti povabljen. »Jutro« od sobote piše v svojem uvodniku o tej konferenci med drugim sledeče: »Obžalovati moramo, da je bil ta pristanek neiskren in združen s postranskimi partizanskimi spekulacijami. Blokaši so se namreč postavili na stališče, da razpravljajo le z eno grupo nacionalnega bloka, in to z radikali, katerim so bili že pred dnevi stavili neresne oferte.« Naj se razvije sedanja kriza kakor hoče, eno je gotovo, da so glede vpliva na njen razvoj in zaključek popolnoma izključeni glavni intriganti, ki spadajo pod Pribečevićev in Žerjavov batinaški klobuk. Pri reševanju krize se radikali niti ne zmenijo za Pribečevića in so resnega mnenja: Zamorec je storil svojo dolžnost, dokler smo ga rabili, sedaj pa naj gre. V Sloveniji je doigral dr. Žerjav, na Hrvaškem pa Pribečević. Dolgo, dolgo je trpelo, predno uvideva javno celo »Jutro«, da sta batinaški general v Liki Pribečević in slovenska šiba božja — dr. Žerjav doigrala celo pri Pašičevi družbi, kateri so bili do pred kratkemu dobrodošli cigani in kranjski židi!

Dvojna morala Ljube Jovanoviča pri reševanju krize. Pod kakimi izgledi se je reševala sedanja vladna kriza, nam najbolje karakterizira vest iz Beograda, ki pravi, da »bodoči« predsednik vlade Ljuba Jovanovič konferira z intimnimi prijatelji kakor: Mišom Trifunovićem, dr. Ninčičem, Veljo Vukičevićem; a privatno pa z Lazico Markovičem. Te konference na dve plati so vrhunec beogradske morale, katere se je oklenil tudi Jovanovič. Čudno se nam samo zdi, da ni Jovanovič priporočal kralju, naj ta povpraša še korupcijonista dr. Markoviča o njegovem mnenju o krizi in o pobijanju korupcije.

Kako prav je imel Nastas Petrovič! Zagrebški »Hrvat« od 18. t. m. ima naslednje poročilo: Včeraj je prišel v Glino zastopnik pokrajinskega namestnika dr. Gojkovič s poslancema dr. Pernarjem in Edo Markovičem. Šli so naravnost v občinsko predstojništvo, kjer jih ni nihče pričakoval. Povod temu je dalo poročilo poslanca Markoviča pokrajinski upravi, da se v občinskem predstojništvu nahaja znatna količina pušk in municije. Na poziv dr. Gojkoviča so občinski uradniki priznali, da je v občinski hiši v resnici skrito in pripravljeno orožje in strelivo. V svoje opravičilo so takoj predložili dopis vojaškega poveljstva, s katerim se predstojništvo poziva, da to orožje in municijo razdeli med dobrovoljce in naše zaupne ljudi v znano svrhu. Nato se je vršila preiskava občinske hiše. Našli so več zabojev pušk in municije. Vse to je dr. Gojkovič zaplenil. Puške in municija so vojaškega izvora. »Hrvat« dodaje: »Ugotovljeno je tedaj službeno: 1. da se je delilo orožje in municija po vojaških poveljstvih; 2. da se je delilo vojaško orožje in vojaška municija; 3. da se je razdeljevalo »zaupnim«, to je Pašičevim in Pribečevićevim ljudem za neko tajno, Hrvatom pa dobro znano svrhu; 4. ugotovljeno je, da je imel prav notranji minister Nastas Petrovič; vojni minister general Hadžić pa ni govoril resnice, vede ali nevede, to je njegova stvar; 5. ugotovljeno je, da se je po vojaških poveljstvih pripravljala oborožena pokolj Hrvatov in krvava meščanska vojna v smislu Pašičevega govora v Bjelini, po katerem je s Pribečevićem dobil vlado.

Jeruzalemski patriarh v Beogradu. Te dni se je mudil v Beogradu jeruzalemski patriarh Dositheo. Ko so vprašali patriarha nekateri novinarji o cilju njegovega poseta Beograda, je odgovoril, da njegova pot v Beograd nikakor ni političnega značaja. Prišel je v Beograd, da izroči kralju podeljeni mu red sv. Konstantina. To odlikovanje je najvišje, kar jih poseda jeruzalemski patriarhat. Red je iz zlata in ima na sredini brilant. Vdelan je v odlikovanje tudi košček od sv. križa. Nadalje je izpovedal patriarh, da je prišel radi tega v Evropo, da bi dobil pomoč evropske ortodoksne Cerkve proti katoličanom, ki stavijo vse mogoče

Pravo

Schicht-ovo milo z znamko „Jelen“

je najboljša in v uporabi najcenejša milo na svetu. Pri nakupu pazite na ime „Schicht“ in na znamko „Jelen“!

zahteve, da bi se popolnoma polastili sv. groba in Jeruzalema. Pravil je tudi, da prihaja iz Bukarešte, kjer mu je podaril rumunski kralj znatno pomoč iz takozvanega ruskega zaklada, katerega se je polastila svojčas Rumunija v Besarabiji. Glede sedanjega položaja v Palestini se je izrazil patrijarh precej nepovoljno in to radi vednih spopadov med židi, mohamedanci in kristjani. Zelo velik vpliv na razmere v Palestini ima Anglija, a to samo v političnem, nikakor pa ne v gospodarskem oziru. Glede usiljevanja židov v Palestino se je izrazil patrijarh tudi nepovoljno in rekel, da so Arabci veliko bolj naklonjeni kristjanom, kakor pa židom. Iz Beograda bo potoval patrijarh v London, ker mu je poverjena za London misija političnega značaja.

V korist neodrešenih bratov in sester na Goriškem in Koroškem bo kot spomin žalostne obletnice rapalske pogodbe in koroškega plebiscita dne 9. novembra dinarski dan. Po vseh mestih, trgih in večjih krajih, kjer delujejo podružnice Jugoslovanske Matice, bodo te priredile dinarski dan v korist neodrešenih bratov po vzoru cvetličnih dnevov. Po krajih, kjer ni podružnic Jugoslovanske Matice, bodo to nabiralno delo oskrbeli v to svrhu sodelavljenci odbori. Prispevki v korist neodrešenim bratom naj se zbira 9. novembra po ulicah, trgovinah in podjetjih po mestu. Na željo se naj vrši pobiranje po službi božji pred cerkvijo in od hiše do hiše. Nabrane svote se naj nakažejo: Pokrajinskemu odboru Jugoslovanske Matice v Ljubljani. — Naj ne manjka širom Slovenije nobene vasi, nobenega kraja, kjer ne bi nabirali ta dan za naše neodrešene brate in sestre. Vse neumorno na delo za nje! Dobrodošel je vsak, tudi najmanjši dar!

Štrajk invalidov na zavodu v Brestovcu pri Zagrebu. Dne 16. t. m. so začeli invalidi na državnem zdravilišču Brestovac pri Zagrebu štrajkati. Nočejo na zavodu zavžiti nobene hrane. Invalidi so sklenili, da bodo nadaljevali s štrajkom tako dolgo, dokler se ne bo ugodilo njihovim zahtevam. Spor med invalidi in med upravo zdravilišča Brestovac traja že nekaj let. Ta spor se je že obravnaval na najvišjem mestu, a oblast ga doslej ni znala poravnati, najsi so krivci na eni ali na drugi strani. Tekom let se je ta spor vedno bolj ostril, dokler ni sedaj izbruhnil štrajk kot zadnji protest invalidov proti postopanju uprave. Pri celem štrajku gre radi hrane, ki jo dobivajo invalidi in ki je skrajno slaba. Glavni vzrok, da je prišlo do štrajka, pa je izključitev 12 invalidov iz zavoda. Invalidi zahtevajo, da se reducirani tovariši vrnejo, ker niso ozdravljeni in ne vedo, kam naj gredo. Kedo ima prav v celem sporu: ali uprava, ki trdi nasprotno od invalidov, ali invalidi, tega ne ve niti komisija, ki zopet preiskuje celi spor na licu mesta. Kakor vse prejšnje komisije poskuša tudi sedanja invalide pomiriti in jih pregovoriti, da bi jedli, a vse zamanj. Invalidi so pred komisijo ponovili svoje zahteve in sicer: da se jim izda obleka in obuvalo, da se odstrani sedanja uprava, da se prekliče redukcija dvanajstotice invalidov in da se poboljša hrana v zavodu. Naravno, da komisija sama ni mogla na lastno pest ugoditi tem zahtevam, ampak je storila to, kar storijo slične komisije: obljubila je, da bo predložila zahteve invalidov ministrstvu za socialno skrb, a do ministrske odločitve pa naj invalidi potrpijo. Po tej tolažbi komisije so invalidi ponovno izjavili, da bodo nadaljevali štrajk, ker so siti — praznih tolažb.

Kako so odtrgavali radikali revežem kruh. V Odžaku v derentskem okraju v Bosni se je zgodil tale slučaj, ki kaže, kako daleč so se že upali radikalni eksponenti: Kakor znano, je ravno po Bosni ter Dalmaciji skoro vsako leto veliko pomanjkanje kruha. Ako bi se ravno glede kruha Bosanec in Dalmatincev ne odpomoglo od kod drugod, bi vsi pomrli od gladi in vsestranskega pomanjkanja. Tudi v Odžaku so prejeli 15 tisoč kilogramov koroze za podporo onim siromakom, ki so letos tolikanj trpeli radi poplave. Narod je znal, da je koroza že dospela in je spravljena v skladišču radikalskega priganjaka Šahim-pašiča. Ta lopov ni hotel koroze razdeliti med bedni narod, ki je stradal po njegovi krivdi kot cerkvene miši. Policija je konečno zvedela, da je trgovec in »schäftsradikal« Ramič že v prvi polovici letošnjega avgusta odpeljal to korožo, ki je bila pripravljena za sirote. Ker pa sta bila tedaj glavna krivca odsotna, je policija zgrabila hlapce in kočijaže, ki so odvažali korožo. Aretirani so vsi priznali, in povedali, kako je bilo. Od 15 tisoč kilogramov se je posrečilo odpeljati do tedaj, ko je prišla cela zadeva na uho policije, 2500 kg. Med tem časom je padel P. P. režim, zadeva je priromala od policije na sodišče in to je pustile aretirati glavna krivca Ramič in Šahim-pašiča. Slučajev, kakor poglavar navedeni je po Bosni in Dalmaciji bogzna koliko. Odkrivati so začeli te radikalno roparske slučaje pod Davidovičevno vladno, a vse te lumparije bodo pokrite od zgoraj, ako se bo priplazil do vladne moči zopet Pašičev režim pod to ali drugo firmo.

Po preteku 23 let so mu priznali pravico. Redek slučaj rehabilitacije se je zgodil v Osijeku. Mestni oficijal Jurij Savič je bil pred 23 leti discipliniran ter odpuščen iz službe. Sedaj po preteku celih 23 let mu je uspelo, da mu je priznано: zgodila se mu je svojčas krivica in sedaj je zopet rehabilitiran. Mestno zastopstvo v Osijeku je sklenilo, da se izplača Saviču zaostala plačila za celo dobo krivične suspenzije od 1. januarja 1901 do 28. februarja 1924 in sicer v skupnem iznosu 69.890 dinarjev. Vrh tega je bil Savič kot star mož še penzioniran in se mu je določilo na mesec 1745 dinarjev.

Redka in nenadna smrt. Hrvatski seljak iz Fužina je kosil travo. Po opravljenem poslu se je napotil proti domu. Kose pa ni nosil, kakor običajno, preko rame, ampak v roki kot palico, upiraje se na njo. Po nesreči se je spodtaknil in padel tako, da se mu je zasadila kosa globoko v vrat. Siromak je izkvravel na licu mesta.

Po nesreči ustrelil samega sebe. Bivši aktivni kapetan Milan Götz je postal trgovec in posestnik v Pitomači blizu Virovitice. Iz lova se je vrnil zvečer domov in šel pogledat na dvorišče. Ni vzel puške z rame, ampak je s kopitom sunil eno od krav na dvorišču v bedro. Pri tem sunku se je nabita puška sprožila in smrtno je zadela naboj kapetanova prsa.

Iz Maribora.

Stolno prosvetno društvo v Mariboru prireja redno vsaki petek ob pol 8. uri javno predavanje v društveni sobi, Koroška cesta 1. (poleg cerkve sv. Alojzija).

Zadnje predavanje v Stolnem prosvetnem društvu je bilo kaj zanimivo. Gospod dr. Medved je orisal življenje papeža, ki je bil štajerski župnik. Žal, da ni bila udeležba zadovoljna. Zato ponovno vabimo vse izobrazbe željne in vse, ki želijo pri tem delu sodelovati. V petek ob pol 8. uri pri predavanju na svidenje!

Ne slepomišite z — Ljudsko knjižnico. Ko smo se lotili povsem stvarne kritike o Ljudski knjižnici, smo sicer vedeli, da v možganih naših Žerjavovcev ni vse v redu. Vendar pa smo pričakovali, da so ljudje, ki vsiljujejo ljudsko prosveto, saj v tako resni stvari sposobni za stvarno zavrnitev za slučaj, da našega stališča oni ne smatrajo za pravilnega (ne samo mi, tudi drugi ga smatrajo). Nedeljski »Tabor« pa si je v odgovor na naše nadaljevanje o Ljudski knjižnici napisal tako ubožno spričevalo, da se nam zdi, kakor bi ga bil napisal »ata« iz Knaflrove ulice v Ljubljani tam »nahe bei dera Krainischen«, kjer prodani in prezadolženi »Slovenski Narod« leži že »ganz im letzten Zuge«. Dr. Reisman je na prvo našo kritiko vsaj nekaj stvarnega povedal. Zdaj pa, ko smo smatrali resno vprašanje, ali je knjižnica še ljudska ali že trgovsko podjetje, ki se bogati od beračenja po ulicah, pa prihaja »Tabor« kot »ata št. 2« in nam pripoveduje storijsko disciplino v demokratski stran ki, kamor bi morali demokrati prihajati k raportu radi kozlov, ki jih strelja peščica Žerjavovcev v Mariboru. Na ta način se hočejo pri celi stvari prizadeji izmuzniti na drugo polje. »Ata št. 2, belieben aus dem Geleise auszukneifen«. Pa ne bo šlo. Več kot smešno pa je, »wenn Herr Ata Nr. 2 befehlen«, da naj »Straža« gehorsamst »že kar v prvi, »Taboru« sledeci številki izda vse demokrate, ki so se pri njej pritožili radi postopanja dr. Reismana v vprašanju Ljudske knjižnice. O ljubi ata št. 2, »da haben Sie einen Kapital-Bock geschossen«. Predvsem je znano, da je v Mariboru več demokratov, ki ne zabajajo na raport k Žerjavovcem. Potem pa, kaj bi rekli ata pri »Taboru«, ako bi jim »Straža« nastavila sličen revolver na prsa, pa bi zahtevala, naj »Tabor« v prvi številki izda vse tiste, ki v »Taboru« napadajo poslene ljudi. Nein lieber ata. Ta »Befehl« vam kot uredniku največjega dnevnika na 2 straneh ni prišel »von Herzen«, kaj ne! Ata belieben nur zu scherzen? Dajte raje brez ovinkov odgovor na našo stvarno vprašanje glede Ljudske knjižnice, ali je — ljudska, ali že — trgovska?

NSS. Predsednik narodno-socialne stranke v Mariboru in gostilničar g. Konrad Žnuderl je odstopil kot predsednik te stranke.

Glede spora med obrtniki, ki datira od zadnje razstave sem, smo prinesli zadnjič od ene strani vest »Predrznost razstavnega konzorcija«, danes pa prinašamo zatrdilo prizadetih, da niso zagrešili nobenih nepoštenih dejanj ter priporočamo vsem skupaj, naj si vse spore in sume sami med seboj prejkoprej razčistijo.

Preložitev koncerta. Radi pogreba dr. Rosine se koncert Ljubljanskega zvona, ki je bil določen za danes v ponedeljek, preloži na ponedeljek 30. novembra. — Podrobnosti glede koncerta bomo objavili pravočasno.

Trgovsko zborovanje. Trgovski gremij v Mariboru sklicuje za sredo dne 22. t. m. ob pol 20. uri v dvorano restavracije »Kosovo« na Grajskem trgu zborovanje trgovcev, na katerem bo v prvi vrsti poročal g. dr. Pretnar od Trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani o obrtno pravni reciprociteti. Nandale se bo razpravljalo o novih določbah delovnega časa, katere pripravlja vlada in drugih aktualnih zadevah. Ker je zborovanje važno, je želeli mnogobrojne udeležbe.

Radio-predavanje in koncert. Ljudska univerza priredi prvi »Radio-koncert« v Mariboru v sredo, dne 22. oktobra, ob 8. uri zvečer v veliki kazinski dvorani. Uvodno predavanje bo imel, kakor tudi vodil vsa proizvajanja g. inž. Tomšič. Po predavanju bo občinstvu dana priložnost slišati radio-koncerte iz Breslave, Rima itd. Vsakdo, kdor se namerava seznaniti s to res genilno in iznajdbo brezžičnega govorenja, naj ne zamudi te prilike. Na tem večeru bo g. inženar na svojem aparatu obrazložil skrivnosti problema brezžične predaje znakov. Radi gotovo velikega zanimanja občinstva se vrši predprodaja vstopnic pri ge. Zlati Brišnik, trgovini v Slovenski ulici. Cena vstopnicam je 8, 4 in 2 din.

Narodno gledališče. Torek, 21. oktobra »Nikolaj Šubic Zrinski« ab. B. Sreda, 22. oktobra zaprto. Četrtek, 23. oktobra »Otroci« ab. A. (Premijera).

»Zaščita dece«. Pred enim tednom je prineslo »Jutro«, takoj na to pa »Tabor« silno razburljivo pisano vest, kako žena poštnega poduradnika Klotjčnika v Tomšičevi ulici 115 (Krčevina) silno kruto postopa s svojim pastorkom — 6letnim Lojzkom. Pisalo se je, da ga živinsko muči ter pusti nekje v kleti ležati na golih tleh. Ta silno velika briga za Klotjčnikovega otroka je zelo sumljiva, ker biva ta družina s kopico otrok že dolga leta v škandalozni kletni luknji in se doslej nihče ni brigal za usodo otrok. Cela leta je delal Klotjčnik kot črna živina za hišnega gospodarja, sedaj je pa prišel pri njem v zamero, ker je bil primoran nastopiti kot priča

proti njemu. Afera z otrokom diši prav močno po maščevanju od strani hišnega gospodarja, ki ni nihče drugi kot prosluli Blaž Kamenšek. Tako malo kot temu možakarju se pač nikomur drugemu ne poda vloga dečjega zaščitnika. Drugi poštni uslužbenci so se zanimali za zadevo svojega tovariša ter so nam na dolgo in široko opisali razmere v hiši Tomšičeva ulica 115. Glede otroka so nam dali vpogled v zdravniško spričevalo, ki se glasi takole: »Zdravniško spričevalo. Na prošnjo g. Ivana Klotjčnika, poštnega poduradnika v Mariboru, sem danes zdravniško preiskal njegovega 6letnega fantiča Alojza ter dognal sledeče: Otrok je srednje telesne visokosti, krepke konstitucije, zelo dobro rejen in razvit. Je zdrav zunanje barve, brez vsake telesne hibe; na notranjih prsnih in trebušnih organih ni dognati nobene bolezni. Na koži ni dognati nobenih znakov poškodb, osobito pa ničesar, kar bi govorilo za to, da bi bil otrok v zadnjem času tepen. Oblečen je v navadno čisto in neraztrgano obleko. V Mariboru, dne 14. oktobra 1924. Dr. Ivan Zorjan, policijski zdravnik.

Dom ubogih. Dom ubogih je človekoljubna akcija z namenom zgraditi en večji dom za revne brezstanovanjce in en dom za tuberkulozne reveže. To socialno nalogo bi pravzaprav morala vršiti občina, če treba tudi s pomočjo države, ker ima tudi država interes na tem, da ljudje ne poginejo na cesti ali po vežah in prenapolnjenih »logih«. Ali razmere so pri nas pač take, da če se hoče kaj dobrega in nujno potrebnega izvršiti, mora tako socialno nalogo prevzeti privatna inicijativa. Tako je bilo tudi v tem slučaju. Akcijo je že pred leti zamislil eden naših novinarjev najprej le s časopisno in osebno propagando, katero je pozneje organiziral pod imenom Marstan, nakar je akcija prešla v roke društvu Mariborska Gradbena akcija. Ker pa takratna vlada ni hotela dovoliti v to svrhu zaprosene loterije in je omenjeno društvo moralo poslovanje ukiniti, je to akcijo prevzela iz društva ustanovljena kredita in stavbena zadruga »Mojmir«. V tej zadrugi še le se je akcija organizirala v poseben odsek s samostojnim poslovanjem pod naslovom »Odbor dom ubogih«. Protektorat je prevzel Prezvizišeni knezoškof dr. Andrej Karlin. Še le na prizadevanje naših poslancev se je posrečilo dobiti vladno dovoljenje za tombolo in loterijo v prid te akcije. Prvotno je bila akcija zamišljena na širši in tudi patrijotični podlagi. Zato je ustanovitelj zaprosil za Najvišji protektorat. S tem pa se je postavil v nevarnost, da ga zapro — radi žaljenja Veličanstva. Ta čudež je seveda le pri nas mogoč. Tej nevarnosti je med razvojem akcije sledila druga, namreč da so nekateri to akcijo mislili izločiti od zadruge »Mojmir«, ki je že vsled pomanjkanja možnosti zidanja stanovanj za svoje člane največ svojega dela posvetila tej akciji. Zadruga zastopa namreč stališče, da je preskrba stanovanj onim revežem, ki so na cesti prva podlaga za rešitev stanovanjske bede in da je prva dolžna tudi država podpirati tako akcijo v zadrugi. Ta spor se je rešil ob priliki druge ankete v mestni dvorani dne 14. t. m. Te ankete se je med drugimi našimi pristaši udeležil tudi preč. g. stolni dekan dr. Tomažič kot poverjenik prevzvišenega protektorja. Anketo je vodil in otvoril g. župan Grčar, ki je zastopal stališče večine udeležencev, da naj akcija ostane pod okriljem zadruge »Mojmir«. Da se pa popolnoma razčisti to vprašanje, se je izvolil izven zadruge tročlanski odsek, ki stopi v stik z odborom »Doma ubogih«. Uspeh te akcije dosedaj je: Mestna občina je v to svrhu podarila stavbišče. Zasigurana je tombola in efektivna loterija. Dosedaj zbrani fond znaša nad 10.000 dinarjev. Ta človekoljubna akcija zasluži, da jo podpira vsakdo, ki ima srce do revežev. Ker je mestna občina že storila velik del svoje dolžnosti, preostaja glavni del tudi za državo.

Državna borza dela v Mariboru. Od 12. oktobra do 18. oktobra t. l. je bilo pri tej borzi 105 prosah mest prijavljenih. 200 oseb je iskalo dela. V 63 slučajih je posredovala borza uspešno in 9 oseb je odpotovalo. Od 1. januarja do 18. oktobra pa je bilo 6170 prostih mest prijavljenih, 8345 oseb je iskalo službo, v 2796 slučajih je borza posredovala uspešno in 1321 oseb je odpotovalo.

Dušica.

Roman v treh delih. Angleški spisala B. Orczy.
Prevedel Paulus.

61

»Zakaj ne! Jako dobro bi se mu podajal! In ko bi ovenela, bi dala od sebe zelo močen duh, tako močen, da bi mu nos zavihalo.«

Bučen smeh je pozdravil Percyjeve besede. Vsem je bilo dobro znano, kako strastno sovraži republikanska vlada, in posebej še Chauvelin, njihovega narodnega junaka »Dušica«.

»Torej pogoji, gospod!« je pravil Chauvelin nemo-teno. »Ali spet vrževa?«

Spet sta vrgla kocke.

Chauvelin je bil čisto miren. Pogoji dvoboja ga niso čisto nič zanimali. Saj je vedel, da se dvoboj sam vohče nikdar ne bo vršil —

Dosegel je svoj namen.

Kraj in čas sta bila določena in Percy Blakeney bo prišel v Boulogne. Poznal je svojega nasprotnika, poznal je njegovo neukrotljivo strast za doživljaje in nevarnosti, z njo je računal in prepričan je bil, da Percy gotovo pride na dogovorjeni kraj.

Da —! Percy Blakeney bo prišel v štirih dneh, uro po solnčnem zapadu na južne nasipe Boulogna, zaupa-
joč na svojo dobro srečo, na svojo silno telesno moč in
na svojo navihanost in iznajdljivost.

Ampak tedaj —!

Eno je sklenil Chauvelin, za trdno sklenil, to, da
tisti večer ničesar, prav ničesar ne bo prepustil slučaju.
Čakal bo na svojega nasprotnika, ne samo s svojo lisič-
jo pretkanostjo, ampak tudi z močjo —. In če bi bilo
treba tisti dan zbrati v Boulognu in v severni Franciji
vso vojaško moč republike — drzna »Dušica« mu topot
ne bo ušla, mu ne sme uiti —.

Njegovo razmišljanje je prekinil Percijev vzklik.

»Ah, gospod Chauvelin, — zdi se, da vas sreča za-
pušča! Slučaj je spet zame odločil, kakor vidite!«

»Torej pa vi napovedate pogoje dvoboja, gospod Per-
cy!« je malomarno dejal Chauvelin.

»Torej pogoji, gospod! — Ne bom vas mučil s po-
drobnostmi. Borila se bova v površnikih, če bo mrzlo,
če bo pa toplo, pa slečeva še tudi suknje, kajne? Ne bom
zahteval, da nastopite v zelenih nogavicah, tudi rdeče
cvetlice vam ni treba prinesiti seboj. — No pa šalo na
stran! Poskusil bom in prisilil svoje slabotne možgane,
da vsaj za dve sekundi resno mislijo in si izmislijo ka-
ko podrobnost, ki bi bila za vas prijetna. — In sedaj
se spomnim na orožje! Vam bi ugajal meč, ste dejali,
če se prav ne motim. Torej pa vzemiva meč! In še eno
uslugo vam storim, — sam vam izberem sabljo! Lahko
si jih kar tukaj ogledate.

Gospod Foulkes, se je obrnil k prijatelju, »prosim,
stopite v mojo sobo! Nad pisalno mizo visita dve
sablji.«

Foulkes je z naglimi koraki odšel, gospod Percy pa
je veselo in zabavno nadaljeval.

»Mislim, da vam bode ta meča ugajala. Sami lahko
izberete. Izvrsten mečevalec ste, o tem sem prepričan.
In sami smete odločiti, ali naj ena ali dve praski za-
dostujeta, da bo maščevan užaljeni ponos gospodične
Candeille.«

Spet je legel moreč molk na navzoče.

(Dalje prihodnjič.)

E 2462-23 56

Dražbeni oklic.

Dne 5. novembra 1924 ob 10. uri se bode vršila pri
podpisnem sodišču v sobi št. 27 dražba naslednjih nepre-
mičin:

1. VI št. 437 d. o. Grajska vrata (Maribor) hiša štev.
44 v Mariboru, Aleksandrova cesta, z dvoriščem, poslo-
pjem in lesenim poslopjem v cenilni vrednosti 903.405
din. 75 para. Najmanjši ponudek znaša 451.702 din. 88 p.

2. VI št. 31 d. o. Krčevina tvorniško, oziroma stano-
vanjsko poslopje v Krčevini št 162 in št. 161, zidano go-
spodarsko poslopje, vrt, vinograd, pašnik v cenilni vred-
nosti 510.586 din. 55 para. Najmanjši ponudek znaša
340.391 din. 4 para.

Pod najmanjšim ponudnikom se ne prodaja. Vse dru-
go je razvidno iz dražbenega oklica na sodni deski.

Okrajno sodišče v Mariboru, odd. IV.,
dne 11. septembra 1924.

646

Sv. maša zadušnica za pokojnim gospodom
Dr. Franjo Rosina
se bo služila v torek, dne 21. okt. 1924 ob
9. uri v frančiškanski župni cerkvi.

Učenec dobro šolsko naobražen se takoj sprejme v manufak-
turno trgovino. Maribor, Gosposka ul. 17. 645 2

Krojači in krojačice! Kroje (muštre) izdeluje po poljubnih
slikah in po najnovejši modi za dame in gospode stro-
kovni učitelj za krojaštvo Knafelj Alojzij, Ljubljana, Kri-
ževniška ul. 2, I. nadstr. 649 2

Razpisano je mesto mežnarja in organista pri romarski
cerkvi M. B. na Črnigori, pošta Ptujška gora, pod
zelo ugodnimi pogoji. Službo je nastopiti takoj. Proš-
nje naj se pošljejo na župni urad. 631 3—1

Sivalni stroj na prodaj. Naslov pove upravništvo. 638 2-1

Vino, motno, zavreto, pokvarjeno in sploh vse vinske bo-
lezni se popravijo. Naslov v upravništvu. 635 3—1

Predivo kupuje po najvišjih cenah ali zamenja za gotove vrvi
tvrdka Ivan N. Adamič, Maribor, Vetrinjska ul. 20. 613

Umetniške gosli na prodaj. Vpraša se pri hišniku v Cirilovi
tiskarni.

Moško kolo se prodaja. Tiskarna sv. Cirila (dvorišče).

V Narodnem domu pri novem gostilničarju Osetu je spet
zbirališče vseh Slovanov brez razlike strank. Prvo-
vrstna hrana in pijača. Vsi časopisi. Sprejemajo se
vsak dan novi abonenti na hrano. 639 5—1

Največje vrtnarsko podjetje v Jugoslaviji »Vrt«, Džamonja
in drugovi, družba z o. z., Maribor. Največji izbor ple-
menitih sadnih dreves (cepov) v najplemenitejših vr-
stah in v vseh oblikah. Plemenite vinske trte na ame-
rikanskih podlogah, kakor tudi cepe in podloge istih.
Seme zelenjave, cvetja in gospodarskih rastlin. Cvetje
v loncih in razno ukrasno grmovje ter drevje imamo
celo. Zahtevajte cenike! 607 10—1

Premog iz svojega premogokopa pri Veliki Nedelji pro-
daja Slovenska premogokopna družba z o. z. v Ljub-
ljani, Wolfova ulica št. 1—1. 107

Josip Nekrep, tesarski mojster in podjetnik, Maribor, Sme-
tanova ulica 59, telefon št. 140, prevzame vsa dela s-
točnim in cenim izdelovanjem. 465 11—1

V vseh specerijskih prodajalnah
se dobi

JOHANN

najboljši pridatek k hrani.

Mehanična vrvarna, terilnica lanu in konoplje ter predilnica

ANTON ŠINKOVEC D. D.

Grosuplje pri Ljubljani

nudi juto, motvoz za šivanje in vezanje vreč, po
najnižjih cenah.

Denar naložite

najboljše pri najvarnejše

Spodnještajerski ljudski posojilnici r. z. z n. z.

v Mariboru, Stolna ulica št. 6,
ki obrestuje hranilne vloge po

8% in 10%

oziroma po dogovoru.

Trgovina

Martin Šumer
= Konjice =

priporoča veliko izbiro raz-
nega manufakturnega ter
drugega blaga po jako ugod-
nih cenah ter je za došlo se-
zijo vsakemu dana priložnost,
da si pri nakupu oblačila do-
sti prihrani. 737 50—1

CUNJE

krojaške, suknjene in platne-
ne odpadke, staro železje,
kovano in vilito, glaževino,
kakor odpadke vsake vrste
kupujemo po najvišjih cenah

A. Arbeiter,

Maribor, Dravska ulica 15.

Zamenjam tudi staro železje,
katero je za uporabo, a ko-
vašinski odpadki in vilitina,

Najcenejše in najuspešnejše

oglašujete

samo potom

Oglasnega zavoda

F. Voršič-a
naslednik,

Maribor, Slomškov trg 16.

Pojasnila brezplačno!

Širite „Stražo“!

Zadružna gospodarska banka d. d.,
podružnica v Mariboru.

V lastni, novozgrajeni palači, Aleksandrova cesta 6, pred frančiškansko cerkvijo.
Izvršuje vse bančne posle najkulantneje! — Najvišje obrestovanje vlog na knjižice in v tek. računu.
Pooblaščen prodajalec srečk državne razr. loterije.